

8.9.2020

Maa- ja metsätalousvaliokunta
Eduskunta

E 83/2020 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto Pellolta pöytään -strategiasta (Farm to Fork) 20.5.2020

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITTO RY:N LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON SELVITYKSEEN KOMISSIION TIEDONANNOSTA PELLOLTA PÖYTÄÄN -STRATEGIASTA

Elintarviketeollisuusliitto ry (ETL) kiittää mahdollisuudesta lausua kantansa komission Pellolta pöytään -strategiasta. Liitto täsmentää kantojaan varsinaisten toimenpide-esitysten käsittelyn yhteydessä. Koska Pellolta pöytään -strategia ja Biodiversiteettistrategia vaikuttavat molemmat ruokasektoriin ja koska ne kytkeytyvät monilta osin toisiinsa, on lausunnossa joiltain osin kommentoitu näitä molempia.

Yleistä komission Vihreän kasvun ohjelman tavoitteista ja strategioista

ETL tukee komission Vihreän kasvun ohjelman ja siihen kuuluvan Pellolta pöytään- ja Biodiversiteettistrategioiden tavoitteita yleisellä tasolla. Ruoantuotannon vastuullisuus on elintarviketeollisuusyritysten toimintaa muutoinkin ohjaava tekijä ja sen edistämisen osa useimpien alan yritysten strategioita sekä tavoitteita.

ETL pitää tärkeänä, että Vihreän kasvun ohjelman toteuttamisessa tehdään kautta linjan elintarvikeyrityksiin kohdistuvia vaikutusarvioita. Vaikka siirtyminen kestäviin elintarvikejärjestelmiin on valtava mahdollisuus, merkitsevät monet esitetyt muutokset uusia investointitarpeita mm. tuotannon muuttamiseen sekä uusiin välineistöihin ja materiaaleihin. Huomioitavaa on myös se, että lähtötilanne uusille investoinneille on haastavampi monelle yritykselle koronaepidemiasta seuranneiden kannattavuushaasteiden takia.

Ruoka-alan kannattavan toiminnan mahdollisuuksiin on vaikuttanut erityisesti ravintola-, suurkeittiö- ja majoitusalan maailmanlaajuinen sulkeutuminen sekä muun kodin ulkopuolella tapahtuvan elintarvikekulutuksen ennakoimaton pysähtyminen. Vihreän kasvun ohjelman yhtenä kulmakivenä mainitun oikeudenmukaisen siirtymän ja ”No-one is left behind” -periaatteen tulee koskea myös elintarviketeollisuutta. Lisäksi on ymmärrettävä kattavasti vallitsevia kulutustrendejä, jotta erilaisille kuluttajaryhmille voidaan tarjota heidän haluamiaan vastuullisesti tuotettuja elintarvikkeita.

Muutamat asiakokonaisuudet, kuten kasvinsuojeluaineiden ja lannoitteiden vähentäminen sekä luomutuotannon tavoitteet, on otettu esille sekä Pellolta pöytään - että Biodiversiteettistrategioissa. ETL ry pitää tärkeänä, että EU- ja kansallisen käsittelyn aikana huolehditaan prosessin johdonmukaisuudesta ja kuullaan kattavasti niitä sidosryhmiä, joita päätökset käytännössä koskevat. Nyt vaarana on monissa eri esityksissä ja aloitteissa tapahtuvan kehityksen eriytyminen, käsittelyn eriaikaisuus ja ristiriitaisuudet. Yrityksille aiheutuva hallinnollinen taakka tulee pitää mahdollisimman pienenä ja tulee varmistaa, että syntyvät ratkaisut mahdollistavat kannattavan ja kilpailukyisen elinkeinotoiminnan Euroopassa ja Suomessa. Myös kestävä rahoituksen esityksiä ja

tekniisiä kriteeristöjä tulisi tarkastella johdonmukaisesti huomioiden Vihreän kasvun ohjelmaan kuuluvat strategiat sekä meneillään oleva CAP-uudistus.

Pelloilta pöytään ja biodiversiteettistrategiat

ETL tukee Pelloilta pöytään -strategiaan yleisiä tavoitteita elintarviketuotannon kestävydestä. Kuten edellä todetaan, ruuantuotannon vastuullisuus on elintarviketeollisuusyritysten toimintaa jo muutoinkin keskeisesti ohjaava tekijä.

Pelloilta pöytään -strategia sisältää ehdotuksen **EU:n ruuantuotannon valmiussuunnitelman** laatimisesta. Koronaepidemian aiheuttama maailmanlaajuinen kriisi on vahvistanut käsitystä tarpeesta huolehtia Suomen omasta elintarviketuotannosta jatkossakin. Perusta elintarviketuotannon huoltovarmuudelle luodaan huolehtimalla kannattavan tuotantotoiminnan mahdollisuuksista Suomessa normaaliaikoina koko ruuantuotantoketjussa. Suomalainen elintarviketeollisuus tarvitsee kotimaista laadukasta ja kilpailukykyisesti hinnoiteltua raaka-ainetta niin normaali- kuin kriisiaikoinakin.

ETL ry esittää, että Suomen kannassa huomioidaan myös elintarviketeollisuuden kannattavuudesta ja kilpailukyvyistä huolehtiminen. Nyt kannassa mainitaan ainoastaan viljelijöiden tulostasosta ja tuotannon kilpailukyvyistä huolehtiminen strategioita toimeenpantaessa.

EU:n valmiussuunnitelmaa laadittaessa tulee huomioida strategisesti tärkeiden raaka-aineiden saannin turvaaminen sekä omia tuotantomahdollisuuksia kehittämällä huolehtien hyvistä kauppasuhteista. Tutkimukseen ja tuotantotapojen kehittämiseen tulee panostaa, jotta ruuantuotanto pystyy vastaamaan paremmin mm. ilmastonmuutoksen mukanaan tuomiin haasteisiin. Monipuolisen tuotannon ylläpito (kotieläin- ja kasvituotanto sekä kalatalous) on tärkeää, samoin kuin tuotannon säilyttäminen EU:n eri alueille kullekin alueelle parhaiten sopivilla muodoilla. Työntekijöiden saatavuus tulee varmistaa ja sisämarkkinoiden toimivuus tulee taata kriisinkin keskellä.

ETL ry ei pidä **luomutuotannolle** asetettua prosentuaalista tavoitetta tarkoituksenmukaisena. Luomutuotannon lisäämisen tulisi perustua markkinaehtoisuuteen sekä luomutuotteiden kysyntärakenteen ymmärtämiseen. Luomutuotteisiin erikoistuneille yrityksille luomu on mahdollisuus, mutta elintarvikemarkkinoille ei tulisi luoda häiriöitä yhden tuotantotavan mukaisesti tuotettuja elintarvikkeita voimakkaasti suosivilla toimenpiteillä.

ETL ry tukee tavoitteita **luonnon monimuotoisuuden** vahvistamisesta. Biodiversiteettistrategiassa esitettyjä suojelutavoitteita tulee kuitenkin tarkastella eri jäsenmaiden olosuhteet huomioiden. On myös tarkasteltava, miten alueiden siirtäminen pois aktiivisesta maatalouskäytöstä vaikuttaa kyseisen alueen ruuantuotantoon ja kykyyn huolehtia ruokaturvasta. Oleellista on myös tarkastella tavoitetta reilun siirtymän periaatteen kannalta. Suomessa maatalouspinta-ala maan kokonaispinta-alasta on yksi Euroopan pienimmistä.

Kasvinsuojeluaineiden, lannoitteiden ja eläinlääkkeiden käytön vähentäminen

ETL ry ei usko kaavamaisen kasvinsuojeluaineiden ja lannoitteiden määrään sidotun vähentämistavoitteen olevan paras ratkaisu torjunta-aineiden haittojen vähentämi-

sessä, vaan todellisen riskinarvioinnin edelleen kehittäminen. Tavoitteissa tulee huomioida maakohtaiset lähtötilanteet. Kemiallisilla torjunta-aineilla on merkittävä rooli ruokahuollon turvaamisessa sekä ilmastovaikutusten vähentämisessä. Monimuotoisuusvaikutusten arviointia on syytä parantaa.

Lannoitteiden käyttöä on mahdollista vähentää viljely- ja kotieläintalouden ravinnehävikkejä edelleen vähentämällä, mutta siinäkin toimien tulee olla tehokkaasti kohdistettuja raaka-ainehuollon ja sadon laadun varmistamiseksi. Lisäksi jo tehdyt vähentämistoimet on huomioitava, kuten Suomen pitkäaikaiset ympäristöohjelmat. Sama pätee myös mikrobilääkkeiden vähentämiseen, mikä lähtökohtaisesti on erittäin hyvä asia. Vaatimukset eivät kuitenkaan voi olla kaikille jäsenmaille samat, jos lähtökohdat ovat erilaiset.

Tuotteista annettavien tietojen yhteneväisyys sisämarkkinoilla

Pelloilta pöytään -strategia sisältää useita esityksiä tuotteista annettavien tietojen lisäämiseksi. Strategia antaa ymmärtää, että tietojen lisääminen tarkoittaisi fyysisen tuotteen pakkauksen uusimista. Kyseessä ei useinkaan ole vain pakkauksiin tehtävän merkinnän muuttamisesta, vaan merkintämuutokset edellyttävät usein merkittäviäkin muutoksia tuotanto-, hankinta- ja tietojärjestelmäprosesseissa.

Elintarvikkeesta annettava tieto on EU:n pakkausmerkintäasetuksen mukaan oltava kuluttajan saatavilla myös digitaalisesti. Sähköinen tuotetieto palvelee kuluttajaa mahdollistamalla mm. toimitusketjun läpinäkyvyyden. Sähköinen tuotetieto toisaalta edellyttää toimitusketjun osapuolilta, maataloudelta, elintarviketeollisuudelta ja päivittäistavarakaupalta, tuotetiedon välittämiseen yhteisten standardien ja tietomallien käyttöä.

ETL ry esittää, että Suomen kantaan lisätään, että uusien tuotteista (ja siten samalla koko tuotannosta) annettavien tietovaatimusten soveltamiseen varataan riittävästi siirtymäaikaa, jotta muutokset voidaan toteuttaa kustannustehokkaasti mahdollisimman pitkälle yritysten normaalissa pakkausten uudistamisen rytmissä yhteisiä tuotetietomalleja hyödyntäen.

Viime vuosina elintarvikkeista vaadittaviin tietoihin on tehty jatkuvasti uudistuksia ja varsinkin kansallisissa muutoksissa on ollut varsin lyhyt siirtymäaika. Jottei yrityksille aiheudu ylimääräisiä kustannuksia, tulisi muutokset pystyä viemään pakkausmateriaaleihin yrityksen oman normaalin toiminnan sekä toimitusketjun eri osapuolten suunnitteluaikataulun mukaan.

Sisämarkkinoilla tulisi olla mahdollisimman yhtenäiset tietovaatimukset ja niiden tulkin-
nat, jotta kansainvälisillä markkinoilla toimiminen ja tuotteiden myyminen olisi teho-
kasta. Toisaalta on tärkeää säilyttää kansallisesti merkittävät tuotteiden merkintäjär-
jestelmät, erityisesti kun niillä on ollut merkittävä kansanterveyttä edistävä vaikutus.
Tuotteiden etupuolen ravitsemusarvomerkinnässä (ns. front-of-pack) suomalainen Syd-
dänmerkki on koettu hyväksi ja kuluttajat tuntevat sen. Sydänmerkin käyttö tulisi sallia
jatkossakin.

ETL pitää hyvin haastavana aikaansaada EU-laajuista kestävä tuotannon merkintää, joka kuvaisi yksiselitteisesti kestävä tuotannon kokonaisuutta ottaen huomioon eri maissa olevat tuotantoerot ja lainsäädännön. Tuotannon kestävyys pitää sisällään

paitsi ympäristönäkökohdat, myös mm. eläinten hyvinvoinnin ja eläinlääkkeiden käytön. Tuotteiden ympäristöjalanjälkeä koskeva merkintä edellyttää yhdenmukaisia ympäristövaikutusten laskentamenetelmiä, joita ei ole vielä pystytty laatimaan. Eläinten hyvinvoinnin merkintöjä on Suomessa selvitetty monivuotisessa, vielä kesken olevassa, hankkeessa. Hankkeessa on käyty läpi haasteita ja mahdollisuuksia laajasti sekä haettu tietoa ulkomaisista hyvinvointimerkinnöistä ja niiden kriteereistä. Eläinten hyvinvointimerkinnöissä haasteena on esimerkiksi eri maiden erilainen vaatimustaso kansallisessa lainsäädännössä.

Uusien tuotteista annettavien tietojen tulisi olla paitsi vertailukelpoisia ja tieteellisesti todennettuja, myös mahdollisimman selkeitä kuluttajan kannalta. Merkintöjä koetaan jo nyt olevan varsin runsaasti, joten uusien tietojen lisääminen tulee olla hyvin harkittua. Lähtökohtaisesti useista uusista merkintävaatimuksista tulisi pidättäytyä. Lisäksi on huomioitava, että liian yksityiskohtaiset merkinnät voivat vaikeuttaa jo valmiiksi vaikeita EU:n ja kolmansien maiden maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden kauppaneuvotteluja.

Ravintosisältöprofiilien laatiminen

Komissio hakee mahdollisuuksia helpottaa siirtymistä terveellisempiin ruokavalintoihin ja edistää tuotteiden uudelleenmuokkausta muuan muassa laatimalla ravintosisältöprofiileja, jotta hyvin rasva-, sokeri- ja suolapitoisten elintarvikkeiden myynninedistämistä (ravitseminen- tai terveysväitteiden avulla) rajoitetaan.

EU:n ravitseminen- ja terveysväiteasetuksen (EY) N:o 1924/2006 mukaan komission tulee vahvistaa ravintosisältöprofiilit, *"joiden tarkoituksena olisi oltava ainoastaan sääntää edellytyksistä, joiden vallitessa väitteitä voidaan esittää. Niiden olisi perustuttava yleisesti hyväksyttyyn tieteelliseen näyttöön ruokavalion ja terveyden välisestä yhteydestä. Ravintosisältöprofiilien olisi kuitenkin mahdollistettava myös uusien tuotteiden kehittäminen, ja niissä olisi otettava huomioon ruokailutottumusten ja -tapojen vaihtelevuus sekä se, että yksittäisillä tuotteilla voi olla tärkeä merkitys kokonaisruokavalion kannalta."*

ETL kannattaa asetuksen (EY) N:o 1924/2006 edellyttämien ravintosisältöprofiilien laadintaa, mutta niiden tulee rajautua koskemaan vain terveysväitteiden käyttöä. Ravitseminen- ja terveysväitteet ovat tarkoin säädelyjä. Mikäli myynnin edistämistä rajoitettaisiin tuotteissa, joissa on tuotteen ravitsemuksellisista ominaisuuksista kertova lain mukainen ravitseminenväite, rajoittaisi se kuluttajien mahdollisuutta saada tuotteista tarvitsemaansa tietoa ja vähentäisi yritysten kiinnostusta kehittää ravitsemusominaisuuksiltaan parempia tuotteita. Ravitsemussuosituksset eivät jaottele tuotteita hyviin tai huonoihin, vaan ravitseminen on kokonaisuus, johon mahtuu monenlaisia ruokia.

Ravintosisältöprofiilien tulisi ehdottomasti olla tuotekategoriakohtaisia. Jos käytetään kaikille tuotteille yhteisiä kriteereitä, on todennäköistä, että tiettyjen tuoteryhmien kohdalla ei voi käyttää terveys- tai ravitsemusväitteitä ollenkaan, esimerkkinä rypsiöljy.

Elintarvikkeiden kaupallisesta viestinnästä

ETL ei kannata muunkaan elintarvikkeiden markkinoinnin rajoittamista säädöksillä. Yrityksillä tulee olla mahdollisuus vapaaseen kaupalliseen viestintään. Se, että yritykset eivät saisi kertoa kaupallisesti mitään laajasta ryhmästä elintarvikkeita, rajoittaisi

merkittävästi kuluttajien mahdollisuuksia saada tietoa tuotteista ja yritysten mahdollisuuksia kilpailla. Rajuin elinkeinovapautta rajoittava toimi olisi se, jos elintarvikkeiden sisältämille ravintoaineille asetettaisiin enimmäisrajat. Tämä merkitsisi, ettei tiettyjä tuotteita voisi valmistaa enää lainkaan nykymuodossaan.

Laaia markkinointikielto ja ravintoarvorajat vaikuttaisivat merkittävästi eurooppalaisten elintarvikealan yritysten kilpailumahdollisuuksiin koti- ja kansainvälisillä markkinoilla, rajoittaisivat kannattavan toiminnan mahdollisuuksia sekä hankaloittaisivat monien perinteisten tuotteidemme valmistusta. Tällaiset rajoitustoimet eivät ole elintarvikeketjun kannattavaa toimintaa tukevia eivätkä ne myöskään tue tuottajien tavoitteita elintarvikeketjun reiluiden tai oman toimintansa kannattavuuden parantamisesta.

Ravintoarvorajat merkitsisivät myös valtavaa lisäbyrokratian määrää yrityksille ja valvontamäärää viranomaisille. EU on maailman suurin elintarvikkeiden viejä ja tunnettu laadukkaista, perinteisistä ja hyvien makuisista tuotteistaan. Mikäli tällaiseen rajuun elinkeinonharjoittamista rajoittavaan malliin mentäisiin, tulisi ravintoarvorajat olla samat EU:hun tuotaville tuotteille, eli ko. ravintoarvorajat tulisi ottaa osaksi kauppaneuvotteluita ja -sopimuksia.

Vastuulliseen markkinointiin ohjaa jo muun muassa EU-Pledge (<https://eu-pledge.eu/>) sekä muut yritysten omat vastuullisuuden linjaukset. Erityisesti lapsiin kohdistuvaa markkinointia on jo vapaaehtoisesti rajoitettu tai sitä ei tehdä ollenkaan. Kaikilla elintarvikkeilla on roolinsa ruokavaliossa, kun niitä kulutetaan vastuullisesti. Tiedottaminen ja tuuppaamalla (nudging) kannustaminen terveellisiin valintoihin (mm. tuotekehitys, pakkauskoost ja esillepano) ohjaavat kuluttajia tehokkaammin kuin säännöt ja kiellot. Vain kuluttajan omaehtoinen käyttäytymismuutos johtaa kestävään lopputulokseen. Sen sijaan kieltojen tai rajoitusten avulla holhoaminen aiheuttaa ihmisissä usein vasta-reaktion.

Tuotteiden etupuolen ravitsemusarvomerkinnät (FOP, Front-of-pack)

Strategiassa todetaan, että *selkeä tiedottaminen, jonka avulla kuluttajien on helpompaa ryhtyä noudattamaan terveellisiä ja kestäväpohjaisia ruokavalioita, edistää kuluttajien terveyttä ja elämänlaatua sekä vähentää terveyteen liittyviä kustannuksia. Jotta kuluttajat pystyisivät tekemään tietoon perustuvia, terveellisiä ja kestäviä elintarvikevalintoja, komissio ehdottaa yhdenmukaistettuja pakollisia pakkauksen etupuolelle tehtäviä ravintoarvomerkintöjä ja pakollisten alkuperä- ja lähtöisyysmerkintöjen ulottamista tiettyihin tuotteisiin, samalla kun otetaan kaikilta osin huomioon vaikutukset sisämarkkinoihin.*

Komission kertomuksessa ravintoarvoilmoituksen täydentävien ilmaisu- ja esitystapojen käytöstä (FOP-raportti) nähdään yhteys ravintosisältöprofiilien ja pakkauksen etupuolelle tehtävien ravintoarvomerkintöjen välillä.

ETL:n näkemyksen mukaan elintarviketietoja koskeva lainsäädäntö on uudistunut viime vuosina hyvään suuntaan. Ravintosisältötietojen ilmoittaminen tuli pakolliseksi vain muutamia vuosia sitten. Yhtenäinen merkintätapa ja ravintosisältötietojen laajempi kertominen oli hyvä uudistus kuluttajien tiedon saannin kannalta. Uudistuksen toteutus oli iso ponnistus yrityksille. On syytä muistaa, että esimerkiksi jo pelkästään pakkauksien uudistaminen on yrityksille kallis ja resursseja vaativa toimenpide, johon

on varattava riittävästi aikaa. Monet näennäisesti vain merkintöjä koskevat vaatimukset merkitsevät käytännössä mittavia muutoksia tuotantoprosesseihin ja -tapoihin, resepteihin sekä hankintalähteisiin. Kyseessä ei siis ole vain pikaisesti pakkaukseen tehtävä kirjausmuutos.

Ehdotuksen toteutustapaan liittyy useita tarkoin pohdittavia kysymyksiä. Komission FOP-raportin mukaan kuluttajat käyttävät arvottavia, asteikon omaavia merkkejä lähinnä ei suositeltavien vaihtoehtojen välttämiseen. Ravitsemusohjauksen tulisi kuitenkin olla kannustavaa, positiivista ja ”tuuppaavaa”, ei holhoavaa. Suomessa on käytössä kuluttajien hyvin tuntema tuoteryhmäkohtainen Sydänmerkki. Uusien merkintätapojen opettaminen kuluttajille vaatii pitkän ajan. Uudet merkintätavat eivät myöskään saisi olla ristiriidassa esimerkiksi Sydänmerkin kanssa. Pakollisen uuden merkintätavan myötä kuluttajia parempiin valintoihin kannustavan Sydänmerkin tulevaisuus olisi vaarassa.

Kuten ravitsemussuosituksissa todetaan, ruokavalio on kokonaisuus, eikä yksittäinen elintarvike tee siitä hyvää tai huonoa. Ei ole mielekästä verrata leipää, maitotuotteita tai vaikkapa makeisia keskenään. Ravitsemussuosituksen mukaiseen ruokavalioon ohjaa parhaiten järjestelmä, jossa kriteerit ovat tuoteryhmäkohtaisia. Merkintäjärjestelmässä tulee ottaa huomioon myös se, että tuotteita käytetään hyvin erilaisia määriä. Tuoteryhmäkohtaiset kriteerit kannustavat parhaiten tuotteiden koostumuksen kehittämiseen ja ohjaavat kuluttajia kiinnittämään huomiota kussakin tuoteryhmässä ravitsemuksellisesti parhaisiin valintoihin.

Kuluttajan ruoankäyttötottumusten muuttamiseksi strategian esittämään suuntaan tarvitaan julkista viestintää sekä sidosryhmille että suoraan kuluttajille. Positiivinen viestintä muutosten tarpeesta ja ihmisten omien päivittäisten toimien merkityksestä helpottaa ja nopeuttaa arvojen ja tottumusten muutosta sekä tekee kulutuksen siirtymän mahdolliseksi.

Enimmäismäärien asettaminen tietyille ravintoaineille

Komission toimintasuunnitelmassa mainitaan, että käynnistetään aloitteita, joilla edistetään jalostettujen elintarvikkeiden uudelleenmuokkausta, myös asettamalla enimmäismäärät tietyille ravintoaineille. ETL vastustaa ravintoaineiden enimmäisrajojen asettamista ja toteaa, että ehdotus jää strategiassa irralliseksi ja epämääräiseksi. Viitaten edellä kerrottuun, ruokavalio on kokonaisuus. ETL korostaa, että tuotteista kuluttajalle annettavan informaation sekä elintarvikkeiden koostumuksen säätelyyn ehdotettujen toimien tulee perustua vahvaan tieteelliseen näyttöön ja laaja-alaiseen vaikutusten arviointiin.

EU on maailman suurin elintarvikkeiden viejä ja tunnettu laadukkaista, perinteisistä ja hyvänmakuisista tuotteistaan. Ravintoaineiden enimmäismäärien rajoitukset rajoittaisivat myös tuotekehitystä, ja heijastuisivat myös tuotteiden makuun. Eri ravintoaineilla on myös teknologisia vaikutuksia eri tuoteryhmissä. Esimerkiksi rasva ja suola vaikuttavat rakenteeseen, erityisesti makkaroissa ja lihavalmistetuissa. Kun ottaa jotain pois, on jotain lisättävä, jotta rakenne, suutuntuma, maku ja koko tuotteen toimivuus taataan. Rasvalla on vaikutusta mm. jogurttien rakenteeseen, joka vähärasvaisissa tuotteissa joudutaan korvaamaan esim. sakeuttamisaineilla ja liivateella. Maksimimäärien asettaminen on hyvin kyseenalaista jopa tuoteturvallisuuden kannalta.

Yritykset tekevät vapaaehtoisesti tuotteiden ns. reformulointia, sillä terveys- ja hyvinvointinäkökulmat ovat kuluttajille tärkeitä. Vapaaehtoinen ravitsemusvastuullisuus on yritysten kilpailukeino samalla, kun ne kantavat sosiaalista vastuutaan ylläpitämällä kansallisia ruokakulttuureita. Tuotteisiin tehtävät muutokset tulee tehdä vähitellen, kuluttajia kuunnellen ja elinkeinon kannattavan toiminnan mahdollisuudet huomioiden. Kuluttajien makutottumukset muuttuvat hitaasti.

On myös muistettava eurooppalaisen elintarviketeollisuuden ja sitä kautta koko elintarvikeketjun kilpailukyky globaalissa markkinassa. Eurooppalaisen ruuan tulee maistua hyvältä, jotta kuluttajat valitsevat sen. Mikäli tällaiseen rajuun elinkeinonharjoittamista rajoittavaan malliin mentäisiin, tulisi samat rajoitukset koskea myös EU:hun tuotavia tuotteita ja ottaa osaksi kauppaneuvotteluita ja -sopimuksia.

Eläinten hyvinvointia koskevan lainsäädännön uudistaminen

Eläinten hyvinvointia koskevan lainsäädännön osalta EU:ssa tulee keskittyä jo olemassa olevan lainsäädännön toimeenpanon varmistamiseen eri maissa. Teuraskuljetusten aikarajoitusten kiristäminen aiheuttaisi maan sisäisiä kuljetuksia koskien Suomessa ongelmia kuljettaa eläimet teurastamolle. Suomessa on pitkät etäisyydet ja teurastamoita harvassa. Kuljetukset hoidetaan asianmukaisesti, kuljetuskalusto on hyvä eikä eläimiä viedä ensin eläinmarkkinoille, vaan suoraan tilalta teurastamoon. EU:n kuljetuslainsäädännön on mahdollistettava kotieläintuotannon harjoittaminen koko Suomessa ottamalla huomioon eri EU-maiden alueelliset erityispiirteet.

Vastuullinen yritystoiminta elintarviketeollisuudessa

Jäsenmaat ovat eri vaiheissa vastuullisia toimintatapoja edistävien toimenpiteiden käyttöönotossa. On tärkeää, että tämä huomioidaan toimenpiteiden jäsenmaakohdista tarpeellisuutta arvioitaessa. Hyvänä esimerkkinä kansallisesta edelläkävijyydestä ovat elintarvikeketjun eri toimijoiden laatimat vähähiilisyystiekartat, joihin lukeutuu mittava määrä erilaisia toimenpiteitä elintarviketuotannon ilmastovaikutusten vähentämiseksi.

Elintarvikkeiden ympäristövaikutuksia koskevaa laskentaa on tarpeen kehittää tiedon tason parantamiseksi, mutta samalla huomioiden rajoitteet laskennan avulla saatavan tiedon soveltamisessa eri käyttötarkoituksiin. Kestävien julkisten hankintojen osalta esitetään pakollisten vähimmäiskriteerien asettamista. Pakollisuus ei välttämättä ole tässä yhteydessä paras lähestymistapa: yksiselitteisten ja riittävän kattavien elintarvikkeita koskevien kriteerien laadinta on monimutkaista mm. elintarvikkeiden raaka-aineisiin liittyvän vaihtelun vuoksi (vrt. laskennan kehittäminen). Kriteerejä muodostettaessa tulee huomioida myös muut julkisten hankintojen reunaehdot, kuten hankintaosaaminen sekä kustannukset.

Strategiassa mainittu kaikkien saatavilla oleva kestävästi tuotettu, terveellinen sekä kohtuuhintainen ruoka on määritelmällisesti elintarvikeketjun vastuullisuuden eri ulottuvuudet kattava tavoite. Siirtymä kohti uudenlaista toimintamallia on mahdollinen, mutta edellyttää koko ruokaekosysteemin kaikilta osapuolilta mittavia investointeja. Lisäksi sen tulee kohdella elintarvikeketjun eri toimijoita oikeudenmukaisesti ruokaturvaa vaarantamatta.

Ruokahävikin ja -jätteen vähentäminen

Suomen kannassa todetaan seuraavasti:

*"Suomi katsoo, että kestävyys tulee ulottua alkutuotannosta aina ruokahävikin ja ravinteiden hyödyntämiseen saakka. Suomi pitää tärkeänä, että **elintarviketeollisuudessa** jatketaan työtä siirtymiseksi kestävämpiin käytäntöihin Pellolta pöytään -strategian eri osa-alueilla, mukaan lukien ruokahävikki, pakkaukset sekä logistiikka."*

Pellolta pöytään -strategian kappaleessa 2.3. (Elintarvikkeiden jalostusta, tukkukauppaa, vähittäiskauppaa sekä hotelli- ja ravitsemuspalveluja koskevien käytäntöjen kestävyys edistäminen) toimenpiteet ulotetaan kuitenkin koko ruokaketjuun.

ETL ry pitää tärkeänä, että Suomen kannassa em. kohdassa huomioidaan myös muut ketjun osapuolet kuin elintarviketeollisuus esimerkiksi seuraavasti:

Suomi pitää tärkeänä, että elintarviketeollisuudessa, tukku- ja vähittäiskaupassa sekä hotelli- ja ravitsemuspalveluissa jatketaan työtä siirtymiseksi kestävämpiin käytäntöihin Pellolta pöytään -strategian eri osa-alueilla, mukaan lukien ruokahävikki, pakkaukset sekä logistiikka.

Pellolta pöytään -strategian liitteessä on 'Ruokahävikin ja -jätteen vähentäminen' -osuudessa seuraava päiväysmerkintöjä koskeva ehdotus:

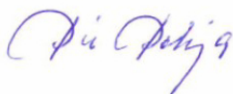
"Tehdään ehdotus päiväysmerkintöjä ("viimeinen käyttöajankohta" ja "parasta ennen" -päiväys) koskevien EU:n sääntöjen tarkistamisesta.

Elintarviketurvallisuusriskin arviointi on toimijan vastuulla kuten myös valmistamiensa elintarvikkeiden turvallisuus. Viimeinen käyttöajankohta -päiväys on jatkossakin tarpeellinen tuoteturvallisuuden ylläpitämiseksi. ETL ry pitää erittäin tärkeänä, että toimijalla on jatkossakin oikeus valita päiväystapa, jolla/jossa vastuu tuotteen turvallisuudesta päättyy. Viimeinen käyttöajankohta -päiväys liittyy aina elintarvikkeisiin, joissa on mikrobiologisen pilaantumisen vaara ja jotka vaativat kylmäketjun mikrobien kasvun rajoittamiseksi.

Päiväystapoja on kolme: tuotteet ilman päiväystä (esim. suola, sokeri), viimeinen käyttöpäivä (mikrobiologisesti herkästi pilaantuvat) ja parasta ennen, joka liittyy kaikkiin muihin elintarvikkeisiin. On tärkeä, että sekä kauppa että kuluttaja tuntevat merkinnät ja tietävät miten toimia, jotta elintarviketurvallisuus ei vaarannu. Sääntöjen tarkistamista voi tehdä, jotta kuluttaja ymmärtää paremmin merkintätapojen eron ja pystyy osaltaan vähentämään ruokahävikkiä. Esimerkiksi useat helposti pilaantuvat elintarvikkeet voidaan säilyvyysajan lopulla käyttää ruoaksi, kun ruokaa valmistetaan kuumentamalla.

Kunnioittaen

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITTO ry

Pia Pohja
toimitusjohtaja